

Sveučilište u
Zagrebu

Senat

Klasa: 602-04/19-07/11
Urbroj: 380-010/076-19-1
Zagreb, 9. srpnja 2019. godine

Vlada Republike Hrvatske
n/r gosp. Andrej Plenković, predsjednik
Trg svetog Marka 2
10000 Zagreb

***Apel za očuvanje sustava javnog financiranja
domaćih znanstvenih časopisa te za regularno i dostatno
financiranje znanstvenih časopisa u 2019. godini***

Dana 12. lipnja 2019. godine Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH objavilo je Javni poziv za financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti u 2019. godini na mrežnim stranicama Ministarstva. U preambuli Javnog poziva Ministarstvo se poziva na pravnu osnovu raspisivanja Javnog poziva koju sačinjava i odredba članka 108. stavak 3. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju („Narodne novine“ broj 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 2/07, 46/07, 45/09, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17, 96/18). Spomenuta odredba Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju glasi: „Sredstva za razvoj sustava znanosti i visokog obrazovanja znanstvene, umjetničke i istraživačke projekte i programe, znanstvenu, umjetničku i istraživačku infrastrukturu i opremu, **znanstveno izdavaštvo**, znanstvene konferencije te znanstvene i znanstveno stručne udruge **raspoređuje ministar na temelju javnog poziva i mišljenja odgovarajućih povjerenstva koja imenuje ministar**. Sredstva se raspoređuju vodeći računa o raspodjeli sredstava koja su za istu namjenu predviđena u razdjelima drugih tijela državne uprave te tijela lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave“.

U točki II. Javnog poziva za financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti u 2019. godini propisano je da pravo prijave na Javni poziv imaju organizacije civilnog društva - udruge registrirane prema Zakonu o udruzama (Narodne novine, broj: 74/14 i 70/17) i upisane u Registar udruga Republike Hrvatske te trgovačka društva

registrirana za nakladničku (izdavačku) djelatnost. Također, pravo prijave dano je i znanstvenim organizacijama iz sustava znanstvene djelatnosti, odnosno ustanovama upisanim u Upisnik znanstvenih organizacija osim javnih znanstvenih instituta i javnih visokih učilišta, jer su njima, kako stoji u točki II. Javnog poziva, „troškovi izdavanja znanstvenih i znanstveno-stručnih časopisa te časopisa za popularizaciju znanosti prihvatljivi u sklopu programskog financiranja“.

Sadržaj točke II. Javnog poziva za financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti u 2019. godini nije zakonit, jer nije u skladu odredbama članka 108. stavak 3. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Naime odredbe članka 108. stavak 3. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju jasno i nedvosmisleno propisuju da sredstva za znanstveno izdavaštvo raspoređuje ministar na temelju javnog poziva i mišljenja odgovarajućih povjerenstava koja imenuje ministar. Slijedom navedene odredbe ministar nadležan za poslove znanosti i visokog obrazovanja ne može odredbama Javnog poziva promijeniti sadržaj koji mu propisuje Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, odnosno sadržaj Javnog poziva ne može isključiti javna sveučilišta i javne znanstvene institute iz prava na prijavu na Javni poziv s izlikom da su im troškovi izdavanja znanstvenih i znanstveno-stručnih časopisa te časopisa za popularizaciju znanosti prihvatljivi u sklopu programskog financiranja. Sadržajem točke II. Javnog poziva za financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti u 2019. godini javna sveučilišta i javni znanstveni instituti su diskriminirani u odnosu na organizacije civilnog društva – udruge, trgovačka društva registrirana za nakladničku (izdavačku) djelatnost i druge znanstvene organizacije upisane u Upisnik znanstvenih organizacija.

Nadalje, propisivanjem prihvatljivosti troškova izdavanja znanstvenih i znanstveno-stručnih časopisa te časopisa za popularizaciju znanosti u sklopu programskog financiranja za javna sveučilišta i javne znanstvene institute, u okviru točke II. Javnog poziva, ministrica ignorira „Kriterije za financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti“ (Klasa: 402-07/15-02/00001; Urbroj: 533-19-17-0006) od 1. veljače 2018. godine te Odluku o izmjeni Kriterija za financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti (Klasa: 402-07/15-02/0001; Urbroj: 533-03-19-0007) od 4. lipnja 2019. godine. Odredbe točke II. Javnog poziva u suprotnosti su s načelom transparentnosti i zakonitosti trošenja novčanih sredstava Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2019. godinu. Na javna sveučilišta i javne znanstvene institute ne primjenjuju se unaprijed utvrđeni kriteriji za financiranje znanstvenih časopisa niti im se visina dodijeljenih sredstava utvrđuje na temelju mišljenja neovisnog povjerenstva koje bi trebalo ocijeniti prijave na Javni poziv. Znanstveni časopisi koje izdaju javna sveučilišta i javni znanstveni instituti proizvoljnom i diskriminirajućom odlukom ministricе o prihvatljivosti troškova izdavanja znanstvenih časopisa javnog sveučilišta i javnog znanstvenog instituta stavljeni su izvan zakonske zaštite i regulacije te prepušteni neizvjesnosti pribavljanja dobrovoljnih priloga za njihovo izlaženje.

Skrećemo pozornost i na sadržaj odredbe članka 5. Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2019. godinu („Narodne novine“ broj 113/18) koji propisuje da se sredstva za programsko financiranje javnih visokih učilišta i javnih znanstvenih instituta mogu preraspodjeljivati tijekom proračunske godine, i to bez ograničenja unutar aktivnosti A622122- Programsko financiranje javnih visokih učilišta, odnosno unutar aktivnosti A622137- Programsko financiranje javnih znanstvenih instituta, uz suglasnost Ministarstva. Unutar aktivnosti A622122 i A622137 mogu se, uz suglasnost Ministarstva, naknadno otvarati stavke. Međutim u Državnom

proračunu za 2019. godinu i projekcijama za 2020. i 2021. godinu („Narodne novine“ broj 113/18) sredstva namijenjena za financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti u 2019. godini nalaze se unutar aktivnosti A622004 (Izdavanje domaćih znanstvenih časopisa) i ne spadaju u aktivnost A622137 (Programsko financiranje javnih znanstvenih instituta), odnosno u aktivnosti A622122 (Programsko financiranje javnih znanstvenih instituta i Programsko financiranje javnih visokih učilišta). Dakle sredstva namijenjena izdavanju domaćih znanstvenih časopisa u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2019. godinu ne mogu se koristiti u okviru sredstava namijenjenih za programsko financiranje javnih sveučilišta i javnih znanstvenih instituta.

Da je riječ o nastavku ustaljene prakse Ministarstva znanosti i obrazovanja, protivne propisima koji uređuju planiranje i trošenje sredstava Državnog proračuna Republike Hrvatske, pokazuje i „Izvešće o obavljenoj reviziji Godišnjeg izvještaja o izvršenju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2018. godinu“ od strane Državnog ureda za reviziju (Klasa: 041-01/19-01/1; Urbroj: 613-02-01-19-8 od 14. lipnja 2019.) u kojem se između ostalog na stranici broj 38 navodi:

*„U okviru proračunske glave 08005 Ministarstvo znanosti i obrazovanja, prema programskoj klasifikaciji planirana su i sredstva koja se za određene namjene iz proračuna doznavaaju proračunskim korisnicima koji su uključeni u druge proračunske glave unutar razdjela - 08006 Sveučilišta i veleučilišta u Republici Hrvatskoj i 08008 Javni instituti u Republici Hrvatskoj. Navedeno se odnosi na aktivnosti: Ugovorno financiranje znanstvene djelatnosti, Program usavršavanja znanstvenih novaka, **Izdavanje domaćih znanstvenih časopisa**, Europski znanstveni projekti i međunarodna suradnja te Izdavanje znanstvenih knjiga i udžbenika. Navedena sredstva su trebala biti planirana u okviru proračunskih glava na koje se odnose. Također, u okviru proračunskih glava 08006 Sveučilišta i veleučilišta u Republici Hrvatskoj i 08008 Javni instituti u Republici Hrvatskoj, u okviru određenih aktivnosti planirana su sredstva za stipendije studenata slabijeg socio-ekonomskog statusa, sredstva za određene ustanove te troškove geoloških ispita. Navedena sredstva doznavaaju se putem Ministarstva, a ne putem sveučilišta i instituta, te su trebala biti planirana u okviru proračunske glave 08005 Ministarstvo znanosti i obrazovanja. S obzirom na to da se u godišnjim izvještajima o izvršenju državnog proračuna rashodi i izdaci iskazuju na način na koji su planirani, rashodi u okviru razdjela Ministarstvo znanosti i obrazovanja koji nisu pravilno planirani, utjecali su na točnost i realnost pojedinih podataka iskazanih u Godišnjem izvještaju za 2018.“ (<https://www.sabor.hr/izvjesce-o-obavljenoj-reviziji-godisnjeg-izvjestaja-o-izvršenju-drzavnog-proracuna-republike-6?t=110442&tid=207961>)*

U točki III. Odluke Vlade Republike Hrvatske o programskom financiranju javnih visokih učilišta u Republici Hrvatskoj u akademskim godinama 2018./2019., 2019./2020., 2020./2021., i 2021./2022. (Narodne novine broj 87/2018) propisuje se da sufinanciranje materijalnih troškova znanstvene djelatnosti uključuje sufinanciranje osnovne znanstvene djelatnosti, razvoja sustava znanosti, znanstvene, umjetničke i istraživačke infrastrukture i opreme, te sufinanciranje izdavanja znanstvenih časopisa. Navedena odredba Odluke o programskom financiranju nije u skladu s odredbama članka 108. stavak 3. Zakona o znanstvenoj djelatnosti koja određuje da sredstva **znanstveno izdavaštvo** (što uključuje i izdavanje znanstvenih časopisa) **raspoređuje ministar na temelju javnog poziva i mišljenja odgovarajućih povjerenstva koja imenuje ministar**. Sredstva za znanstveno izdavaštvo se raspoređuju vodeći računa o raspodjeli sredstava koja su za istu namjenu predviđena u razdjelima drugih tijela državne uprave te tijela lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave. U skladu s navedenim, nije zakonita Odluka Vlade Republike Hrvatske u dijelu koji određuje da će se sredstva za sufinanciranje materijalnih troškova

znanstvene djelatnosti putem programskih ugovora koristiti i za sufinanciranje znanstvenih časopisa za javna visoka učilišta, napose za javna sveučilišta koja obuhvaćaju najveći udio u znanstvenom izdavaštvu znanstvenih časopisa u Republici Hrvatskoj.

Reforma sustava javnog financiranja znanstvene djelatnosti i visokog obrazovanja uvođenjem tzv. programskih ugovora osmišljena je i provedena u razdoblju kada nije djelovalo središnje najviše nacionalno znanstveno i stručno tijelo Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj, koje se brine za razvitak i kvalitetu cjelokupne znanstvene djelatnosti i sustava znanosti, visokog obrazovanja i tehnološkog razvoja u Republici Hrvatskoj. U skladu s odredbama članka 6. stavak 2. točka 11. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj predlaže kriterije i odnose raspodjele proračunskih sredstava za znanstvenu djelatnost i visoko obrazovanje te tehnološki razvoj. U razdoblju izrade te usvajanja prijedloga Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2019. godinu nije funkcioniralo Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj, koje je ovlašteno od Hrvatskog sabora izraditi kriterije i odnose raspodjele proračunskih sredstava. Sve ove činjenice upućuju na zaključak kako je promjenama sustava javnog financiranja znanstvene djelatnosti i visokog obrazovanja izigrana ustavna, zakonodavna i predstavnička uloga Hrvatskog sabora kao najvišeg zakonodavnog i predstavničkog tijela u Republici Hrvatskoj.

Republika Hrvatska je tijekom više proteklih decenija razvila objektivnan, uravnotežen i poticajan sustav vrednovanja znanstvenih časopisa koji se temelji na nizu objektivnih parametara. Sagledavajući unatrag praksu financiranja izdavanja znanstvenih časopisa od prvih donesenih pravila 1995. godine pa sve do posljednjih iz veljače 2018. i lipnja 2019. godine, može se zaključiti da je Ministarstvo znanosti i obrazovanja kao tijelo državne uprave vodilo prepoznatljivu nacionalnu politiku financiranja koja je rezultirala nesumnjivim i objektivno mjerljivim porastom kvalitete i međunarodne vidljivosti hrvatskih znanstvenih časopisa. Tome nedvojbeno svjedoče podatci da je, krajem 2018. godine, 123 hrvatskih časopisa referirano u WoSCC, 155 časopisa u Scopusu, a 106 u DOAJ. Ovim rezultatima Hrvatska odskače od svih nama usporedivih zemalja. Nezakonita promjena u načina financiranja znanstvenih časopisa dovela je do urušavanja prepoznatljive i uspješne nacionalne politike, do ugrožavanja opstanka velikog broja časopisa i do diskriminacije časopisa koje izdaju javna sveučilišta i javni znanstveni instituti.

Nezakonita promjena načina financiranja znanstvenih časopisa proizvela je dva pogubna učinka s nesagledivim znanstvenim, političkim i kulturnim posljedicama:

- 1) Rušenje nacionalnog sustava vrednovanja i podupiranja znanstvenih časopisa koji je izgrađivan tijekom više decenija i koji je po sebi postao kulturnom institucijom od posebne nacionalne važnosti i nesumnjive međunarodne prepoznatljivosti.
- 2) Drastično smanjivanje sredstava koja se izdvajaju za financiranje znanstvenih časopisa.

U nižoj su tablici prikazana isplaćena sredstva za znanstvene časopise i časopise za popularizaciju znanost od 2016. do 2018. te planirana sredstva za 2019. godinu iz koje je razvidno drastično smanjenje iznosa financiranja znanstvenih časopisa i časopisa za popularizaciju znanosti.

Tablica 1

Financiranje znanstvenih časopisa i časopisa za popularizaciju znanosti 2016.-2018. te predviđena sredstva za 2019. godinu.

Godina	Isplaćena sredstva u kn	Broj financiranih časopisa
2016.	10.218.532,00	175
2017.	12.024.403,00	187
2018.	12.044.389,00	188
2019.	2.599.214,00 (predviđena sredstva)	

Također, predviđena sredstva za 2019. bitno su manja u odnosu na sredstva isplaćena znanstvenim časopisima, a koja ne izdaju javna visoka učilišta i javni znanstveni instituti. U nižoj su tablici prikazana sredstva za znanstvene časopise prema strukturi njihovih izdavača u 2018. godini.

Tablica 2

Financiranje znanstvenih časopisa i časopisa za popularizaciju znanosti u 2018. godini.

Izdavač	Iznos u 2018. u kn
Javna visoka učilišta	5.104.335,00
Javni znanstveni instituti	1.312.256,00
<i>Ukupno učilišta i instituti</i>	<i>6.416.591,00</i>
Javne ustanove	609.087,00
HAZU	440.988,00
Udruge	3.945.165,00
Trgovačka društva	632.558,00
<i>Ukupno javne ustanove, HAZU, udruge i trgovačka društva</i>	<i>5.627.798,00</i>
Ukupno	12.044.389

Časopisi izdavača koji se sukladno Javnom pozivu za financijsku znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti u 2019. mogu javiti na natječaj (organizacije civilnog društva – udruge, trgovačka društva te ostale znanstvene organizacije osim javnih znanstvenih učilišta i javnih znanstvenih instituta) u 2018. godini su financirani u iznosu od **5.627.798,00 kuna**, dok je za te izdavače ove godine predviđen iznos od samo **2.599.214,00 kn**, a što iznosi samo **46,19% prošlogodišnjeg iznosa!**

To pokazuje da je nezakonitom promjenom načina vrednovanja i podupiranja znanstvenih časopisa ne samo srušen nacionalni sustav financiranja znanstvenih časopisa nego da su istodobno drastično smanjena sredstva za financiranje onih znanstvenih časopisa kojima je ostavljena mogućnost javljanja na raspisani natječaj.

***

Uzimajući u obzir sve navedene pravne, znanstvene, kulturne i financijske aspekte nepromišljene i nezakonite odluke o promjeni načina financiranja znanstvenih časopisa i o rušenju dosadašnjeg nacionalnog sustava vrednovanja i podupiranja izdavaštva znanstvenih časopisa, Senat Sveučilišta u Zagrebu kao najviše znanstveno i stručno tijelo Sveučilišta na sjednici održanoj dana 9. srpnja 2019. godine donio je ovaj apel sa sljedećim zahtjevima:

- I. Žurno staviti izvan snage Javni poziv za financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti u 2019. godini (Klasa:402-07/19-02/00003; Urbroj:533-03-19-0001) od 12. lipnja 2019. godine;
- II. Osigurati financijska sredstva za „izdavanje domaćih znanstvenih časopisa“ na aktivnosti Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2019. godinu broj A622004 u iznosu od 12.342.792,00 kune što odgovara iznosu iste aktivnosti Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2018. godinu;
- III. Raspisati novi Javni poziv za financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti u 2019. godini u skladu s Kriterijima za financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti“ (Klasa: 402-07/15-02/00001; Urbroj: 533-19-17-0006) od 1. veljače 2018. godine te Odlukom o izmjeni Kriterija za financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti (Klasa: 402-07/15-02/0001; Urbroj: 533-03-19-0007) od 4. lipnja 2019. godine u kojem će ravnopravno moći sudjelovati svi subjekti izdavačke djelatnosti znanstvenih časopisa u Republici Hrvatskoj bez diskriminacije koja je u pogledu vrednovanja i podupiranja znanstvenih časopisa uvedena Odlukom Vlade Republike Hrvatske o programskom financiranju javnih visokih učilišta u Republici Hrvatskoj u akademskim godinama 2018./2019., 2019./2020., 2020./2021., i 2021./2022. (Narodne novine broj 87/2018).

S obzirom na dramatično stanje u koje je dovedeno izdavaštvo znanstvenih časopisa, s obzirom na vitalnu ulogu koju znanstveni časopisi imaju u sustavu znanosti i visokog obrazovanja, te s obzirom na nadležnosti i odgovornosti Vlade Republike Hrvatske za ukupno funkcioniranje sustava državne uprave, Senat Sveučilišta u Zagrebu upućuje ovaj apel s navedenim zahtjevima Vladi Republike Hrvatske s molbom za hitno postupanje.

Prof. dr. sc. Damir Boras

Sveučilišta u Zagrebu

Dostaviti:

- Naslovu
- Sastavnicama Sveučilišta u Zagrebu
- Uredništvima časopisa koje izdaju sastavnice Sveučilišta u Zagrebu
- Javnim sveučilištima u Republici Hrvatskoj
- Javnim znanstvenim institutima
- Sredstvima javnog priopćavanja